

Conferința științifică națională Știința Deschisă în Republica Moldova

Ediția a 2-a

Biblioteca universitară și competențele bibliotecarilor în era digitală

Bianca-Georgiana Adăscăliței-Macari, drd.
Universitatea de Stat din Moldova

Bibliotecile în era digitală

- Era digitală a declanșat o revoluție echivalentă cu cea provocată de apariția tiparului. Bibliotecile definite până de curând, în mare parte, de funcțiile de *dezvoltare*, *gestionare*, *selectare* a colecțiilor (fizice) și de punerea lor la dispoziția utilizatorilor au fost nevoite să se adapteze la noul context creând colecții digitale pentru utilizatori, oferind noi servicii și dezvoltând noi competențe în rândul bibliotecarilor.
- Pentru bibliotecă toate aceste schimbări presupun o transformare a funcțiilor tradiționale. Bibliotecarii trebuie să poată asigura livrarea electronică a documentelor la cererea utilizatorilor, să dezvolte platforme destinate interconectării arhivelor electronice prin intermediul sistemelor digitale de gestionare a informațiilor pentru a face posibilă și cuantificarea citărilor, dar și căutarea informațiilor în cataloage cumulative.
- Delimitările conceptuale referitoare la dezvoltarea și evoluția tehnologiilor informaționale, în speță cele legate de internet (Web 1.0 și Web 2.0) au influențat și modul în care este gândită evoluția și transformările bibliotecilor – *biblioteca 2.0*.

Competențele și instruirea bibliotecarilor

În paradigma științei deschise, folosirea constructivă a resurselor electronice devine esențială și este legată indisolubil de un set de competențe și cunoștințe specifice pentru bibliotecar:

- Cunoștințe extinse despre ciclul de viață al resurselor electronice, licențiere; înregistrarea metadatelor;
- Organizarea resurselor electronice și oferirea punctelor de acces comunităților pe care le deserveșc;
- Cunoștințe teoretice și practice privind structurile, hardware-ul și software-ul care stau la baza furnizării accesului la resursele electronice, precum și interdependența acestora.
- Cunoștințe legate de cercetarea și evaluarea resurselor.
- Capacitatea de a comunica eficient și de a-și instrui colegii/ beneficiarii serviciilor de bibliotecă.
- Capacitatea de a se adapta ușor schimbărilor și de a investi în dezvoltarea sa profesională.

Competențele și instruirea bibliotecarilor

- În contextul erei digitale, un bibliotecar ar trebui să fie capabil să creeze metadate de bună calitate pentru descoperirea resurselor; să adopte, să adapteze, să planifice, să proiecteze, să dezvolte și/sau să implementeze un sistem informațional, instrumente, standarde și servicii de descoperire a resurselor informaționale; să planifice și să gestioneze stocarea colecțiilor; să evalueze calitatea colecțiilor și a informațiilor în funcție de contextele informaționale și de nevoile utilizatorilor; să crească vizibilitatea și să promoveze colecțiile și produsele și serviciile bazate pe colecții.
- Fiindcă folosirea constructivă a resurselor electronice devine esențială și este legată indisolubil de un set de competențe și cunoștințe specifice (identificarea, evaluarea și folosirea unor informații de calitate), s-au căutat noi paradigme integratoare. Unul dintre modurile în care a fost conceptualizată combinarea competențelor informaționale este modelul „e-competență” conceptualizat de cercetătorul Cristobal Cobo. Conform cercetătorului, bibliotecarii vor contribui la formarea unor utilizatori „e-competenți” care vor putea integra competențele practice (tehnice) cu abilitățile cognitive.

Accesul deschis

- Accesul deschis reprezintă una dintre preocupările esențiale ale bibliotecii și bibliotecarilor. Bibliotecarii trebuie să obțină acces la o gamă cât mai largă de resurse electronice și să-i învețe pe utilizatori cum să caute informațiile relevante și cum să le utilizeze în activitatea științifică. Accesul deschis trebuie să fie gratuit și irevocabil, iar lucrările trebuie să se regăsească într-un depozit online, pentru care trebuie să fie folosit un format electronic recognoscibil.
- Întrucât, conform legislației majorității țărilor, lucrările scrise se bucură de protecția drepturilor de autor (și a drepturilor conexe) de-a lungul vieții autorului și timp de 70 (sau 60 de ani) de ani după moartea acestuia, multe biblioteci digitale sunt compuse din literatură beletristică. Într-un raport apărut în 2010 privind colecțiile de carte din bibliotecile din România, se estima că aproximativ 25% din cărți au fost publicate înainte de 1940 și, prin urmare, pot fi digitizate fără a fi adusă atingere în vreun fel drepturilor de autor. În pofida acestui volum mare de cărți, doar 5% sunt digitizate, fapt datorat cererii limitate pentru astfel de publicații.

Accesul deschis

- În ultimii ani, însă, principiul *utilizării corecte* („fair use”) oferă un temelie rezonabil pentru a furniza cititorilor accesul la formate digitale ale lucrărilor încă protejate de drepturile de autor.
- Observăm că, în contextul avansului tehnologiilor digitale, bibliotecarii, în afară de rolul fundamental în garantarea accesului la informații și cunoștințe, sunt responsabili, în același timp, de respectarea drepturilor de autor și de utilizarea corectă a informației („fair use”). Ușurința cu care poate fi păstrată, stocată și diseminată în mod neautorizat (ilegal) în scopuri comerciale o lucrare protejată de drepturile de autor responsabilizează bibliotecarul prin prisma calității sale de gestionar al informației.
- Principiul utilizării corecte în contextul erei digitale a fost exprimat clar și succint într-un aviz al Comitetului Economic și Social European al Uniunii Europene în anul 2012: „Industria culturală nu trebuie să se transforme în mașini de făcut bani, iar internetul nu trebuie să devină nici el un instrument de privatizare a culturii și a cunoașterii”. Regula diriguitoare a utilizării corecte trebuie să ghideze activitatea oricărui bibliotecar în realitățile erei digitale.

Bibliotecile universitare

Bibliotecile universitare trebuie să se transforme, în contextul erei digitale, conform unor anumite linii directoare. Câteva dintre scopurile trasate pentru bibliotecă sunt următoarele:

- Trebuie schimbat modul în care sunt percepuți utilizatorii bibliotecii universitare. Grupul primar de utilizatori este compus din studenți și cercetători, dar cercetarea științifică / academică poate cuprinde și alte categorii de utilizatori din comunitatea în care se află biblioteca.
- Cercetătorii trebuie ajutați să își disemineze lucrările, inclusiv prin consiliere pe probleme de etică și deontologie științifică, dar și prin punerea la dispoziție a unei infrastructuri digitale potrivite.

Bibliotecile universitare

- Bibliotecile trebuie să investească în instruirea bibliotecarilor, care la rândul lor, vor instrui studenți și cercetători în domenii noi, precum dezvoltarea unei identități online (crearea unui ORCID, scrierea unei biografii de cercetător, crearea unei prezențe web pentru student / cercetător) sau *digital storytelling* în vederea creșterii vizibilității online și diseminării lucrărilor științifice create.
- Pe o scară de la specialist la generalist, bibliotecarul universitar în era digitală se înfățișează, în chip paradoxal, drept un „specialist non-specialist”. Bibliotecarul însușește competențe specifice în domeniul instrumentelor interactive, *social web*, și este concentrat pe formă mai degrabă, decât pe conținut. În același timp, el trebuie să găsească un echilibru între aceste competențe și nevoia de fi un comunicator generalist. În secolul XXI, bibliotecarul devine asemenea unui ghid într-o galerie care își completează colecțiile neîntrerupt în acord cu solicitările venite din partea utilizatorilor.

Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” Iași

- Însușind fonduri care au făcut parte din fostele biblioteci ale Academiei domnești (cea mai veche, de pe la 1640, fiind la Mănăstirea Trei Ierarhi), actuala Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” din Iași se bucură de continuitate și stabilitate începând cu anul 1835, ca Biblioteca a Academiei Mihăilene, schimbându-și în timp doar denumirea: Biblioteca Universității, Biblioteca „Ulpia”, Biblioteca Centrală.
- Inestimabilele manuscrise, incunabule, cărți vechi și rare, unele purtând semnături ilustre (B.P. Hașdeu, M. Eminescu - care au fost și directori ai instituției, I. Creangă, Șt. Procopiu ș.a.), provin în principal din biblioteci mănăstirești și particulare (C. Hurmuzachi, B.P. Hașdeu, Mihail Sturdza, V. Adamachi, Titu Maiorescu, Paul Gore, Iorgu Iordan etc.) au intrat în patrimoniul bibliotecii prin donații sau achiziții.

Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” Iași

- În anul 2010, la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, erau înmatriculați peste 37000 de studenți. Peste 50% din studenții universității beneficiau de serviciile bibliotecii. În ultimii ani a scăzut puternic numărul de studenți înmatriculați, în anul 2022 fiind aproximativ 24000, dintre care doar 7000 au frecventat și biblioteca (aproximativ 30%).
- Deși Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” Iași oferă acces gratuit la biblioteca digitală, acces mobil la bazele de date abonate și o colecție impresionantă de documente tradiționale, numărul și proporția de studenți beneficiari ai serviciilor oferite rămân mai mici decât în anul de referință 2010.

DL THE DIGITAL LIBRARY OF "MIHAI EMINESCU" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY IASI Bianca Adascalitei

Home / Universitaria

Universitaria

BROWSE BY

By Issue Date Authors Titles Subjects

Search within this category and its collections:

Go

Sub-categories within this category

Centrul de Documentare Europeană [0]
Colecții Speciale [0]
Științe Exacte [7]
Științe Naturale [10]
Științe Umaniste [2216]
Științe Sociale [1395]

Recent Submissions

Psihologia consumatorului : factorii care ne influențează comportamentul de consum
Guéguen, Nicolas; Roman, Marius, trad. (Polrom Iași, 2006)

Comunicarea integrată de marketing
Sasu, Constantin (1949-); Andries, Radu (F&F International Georgheni, 2002?)

Strategiile de management si marketing in comerul contemporan

MY ACCOUNT

Acasă Catalogue Biblioteca Digitală Expoziții Baze de date științifice Centrul de Documentare Europeană Informații utile Tur virtual

Catalog BCU MEBFIND Catalog BCU ALEPH Reviste electronice Catalog Național RoLiNEST

Toate campurile Cauta

BAZE DE DATE ȘTIINȚIFICE

Arcanum JSTOR ELSEVIER
ProQuest SpringerLink Wiley Online Library
Semantic Scholar per see CORE BASE TURN ECONBIZ
Central and Eastern European Online Library Clarivate Analytics SCOPUS

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Search university programs

Request More Details

Shortlist

Compare

- Overview
- University Information
- Tuition Fee and Scholarships
- Rankings & Ratings**
- Campus Locations
- Similar Universities

2012 #601+	2014 # 701+	2015 # 701+
2016 #701+	2017 #701+	2018 #801-1000
2019 #801-1000	2020 #1001+	2021 #1001+
2022 #1201+	2023 #1201-1400	

Ranking criteria

Academic Reputation

Employer Reputation

Faculty Student Ratio

Citations per Faculty

International Faculty Ratio

International Students Ratio

International Research Network

Employment Outcomes

[View all rankings data](#)

Concluzii

- Regândirea rolului bibliotecilor în era digitală trebuie să fie bazată pe un consens al comunității academice, dar și al bibliotecarilor, un consens fundamentat pe o cercetare atentă și responsabilă a multiplelor schimbări recente. Doar o largă cooperare între biblioteci (baze de date partajate, cataloage partajate, schimburile interbibliotecare) și comunitatea academică poate facilita un acces deschis la informație.
- Noile direcții în cadrul bibliotecilor universitare trebuie să devină mai orientate către utilizator în vederea formării unei veritabile culturi a informației, una mai dinamică, mai deschisă și mai flexibilă. Bibliotecile trebuie să aibă ca obiectiv principal furnizarea informațiilor și serviciilor de calitate, promovarea lor prin cele mai adecvate căi și asigurarea accesului la materialele de studii în raport cu nevoile comunității deservite, în vederea depășirii tuturor provocărilor pe care le întâmpină. Bibliotecile universitare trebuie să întrețină o colaborare strânsă cu universitățile în vederea asigurării unei alfabetizări informaționale coerente și eficiente a utilizatorilor.